

SEX OG VOLD ■ Hvis Bibelen var en tv-serie, ville den være *Game of Thrones* – Koranen minder mere om *Matador*.

En statistisk analyse af de to værker viser overraskende mønstre.

Sværd, møgguder og bibelsk hævnporno

LASSE HJORTH MADSEN

Er islam mere krigerisk indstillet end kristendom? Sådant lyder et betændt diskussionsemne, som dukker op i medierne med jævne mellemrum. En nylig kronik fra Kristian Thulesen Dahl (DF) fastslog for eksempel, at »islam ikke er fredens religion«, og den efterfølgende debat var som sædvanlig ophedet. Men hvordan ser billedet ud, hvis man vender blikket mod de hellige skrifter selv? Hvor krigerisk er koranen sammenlignet med Bibelen?

I et forsøg på at svare på disse spørgsmål opfinder vi fluks en ny journalistisk genre: Den sammenlignende, kvantitative boganmeldelse. Hæng på, for nu skal der både læses og tælles!

Først lidt baggrund om de to bøger: Bibelen er en antologi, en samling af mange forskellige tekster, af forskellige forfattere, fra forskellige tidsaldre, i forskellige genrer, delt op i to afdelinger: Det Gamle Testamente og Det Nye Testamente.

Koranen er en helt anden type bog. Først og fremmest kortere og nyere end Bibelen. Bogen indeholder de guddommelige åbenbaringer, Muhammed fik gennem ærkeenglen Gabriel fra år 610 til år 632. Koranen er delt op i 114 kapitler eller suraer, 26 af dem stammer fra Medina, resten fra Mekka.

Tæller man ord, finder man umiddelbart kun selvfølgeligheder. »Allåh« forekommer meget ofte i Koranen, mens »Jesus«, »søn« og »Israel« er eksempler på almindelige bibelske ord. Derfor tæller statistikere ofte ord på en lidt snedigere måde. Teknikken blev opfundet i 1972 af en engelsk datalog ved navn Karen Spärck Jones. Som mange andre kvindelige forskere blev hun overset og næsten glemt; nu er hendes metode standardudstyr hos internettets søgemaskiner og andre tekstknusere. Vi behøver ikke gå dybt ind i de matematiske detaljer i Spärck Jones' metode, for ideen er enkel nok: Man tillægger sjældne ord større vægt, fordi de er mere betydningsbærende end almindelige ord.

Metoden er god til at afsløre mindre oplagte karakteristiske ord. Som ordet »sværd«. Dette ord (og dets bøjningsformer) forekommer 396 gange i Det Gamle Testamente, kun 36 gange i Det Nye Testamente og slet ikke i Koranen. Her er et typisk eksempel fra Det Gamle Testamente: »Dette siger Herren: Sværdet, sværdet er hvæsset, det er slebet. Det er hvæsset til slagting, det er slebet og lyner. Kan vi fryde os? Du har forkastet min søns herskerstav, hvert træ. Det gives til slibning, så hånden kan gribe det. Det er et hvæsset, det er et slebet sværd, dræberen får i hånden.« (Ezekiels Bog, kapitel 21, vers 14-16)

Citatet giver et fingerpeg om et tilbagevendende tema i Det Gamle Testamente, nemlig blodsudgydelser. Tager vi ordene sværd, sabel, krig, kamp, fejde, felttog, våben, hævn, blodhævn, kamp, vold, slå, dyst, drab, mord, dræbe, blod, død, dø, ihjel, sejr, triumf, nederlag, fjender, afstraffelse, ødelægges, tilintetgørelse, soldat, kriger, hær, hærskarer og deres bøjningsformer, optræder de (med få undtagelser) procentuelt flest gange i Bibelen, især i Det Gamle Testamente.

Hvad med den anden side af mønten? Tager vi ordene kærlighed, tilgivelse, omsorg, beskyttelse, hjælp, støtte, trøste, tro, troskab og elske, så er mønsteret cirka det omvendte som for de voldsrelaterede ord: færrest i Bibelen, flest i Koranen.

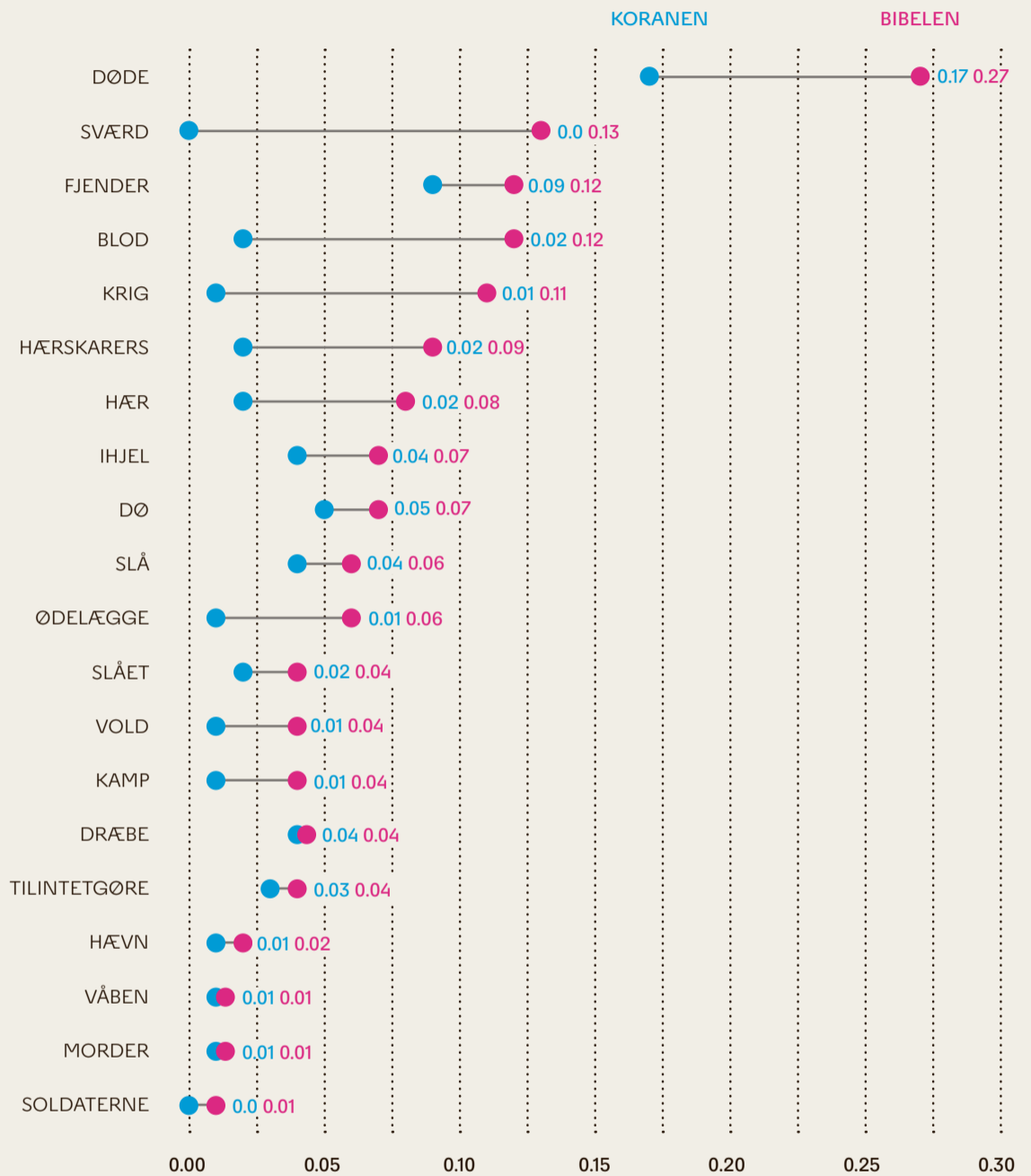
GAME OF THRONES VS. MATADOR

Et andet statistisk set karakteristisk ord er det undseelige »o«, som i den grad kendetegner Koranens vokabularium. For eksempel: »O Malik! Bed din Herre om at gøre det af med os!« (Sura 43:77).

»O« bliver sagt virkelig mange gange i Koranen, i alt 349 gange sammenlignet med kun én gang i Bibelen. Brugen af det udtrykfulde vokalord hænger måske sammen med, at Koranen bygger på en stærk mundtlig tradition. Hvor Jesus' superkraft var praktiske, overnaturlige evner, som at forvandle vand til vin, var talegaverne Muhammeds *claim-to-fame*.
Sammen med opfattelsen af islam som særlig voldsparat fin-

BIBELN HAR MERE VOLD END KORANEN

Udvalgte voldsord i procent af alle ord

Analyse af Lasse Hjort Madsen. Baseret på Bibelen (Det Danske Bibelselskab 2011) og *Den klare Koran* (Tronen 2015). De hyppigste bøjningsformer er vist. Alle former er talt med, så »fjenderne« tælles med som »fjender«.

des ofte en oplevelse af, at islam er en strengere religion end kristendommen. Mere dogmatisk, med flere og mere strikse regler end kristendommen. Kan vi finde statistisk tegn på det i teksterne? Tja, faktisk lader det til at forholde sig omvendt.

Lad os kigge på det simplest mulige signal om påbud, ordet »skal«. »Skal« forekommer omkring dobbelt så hyppigt (målt i procent) i Bibelen som i Koranen, oftest i sammenhængen »du skal«. Ordparret »må ikke« ses 453 gange i Bibelen, kun fem gange i Koranen. Hvordan man end ser på det, peger det i samme retning: Bibelen er strengere end Koranen.

Hvad med vold i form af straf? En forseelse, som både Bibelen og Koranen virkelig ikke bryder sig om, er, at man tror på andre guder end den korrekte. Her er Koranens bud på en opfindsom og sadistisk straf for den slags: »Dem der fornægter Vore tegn vil Vi kaste i ilden. Hver gang deres hud er brændt igennem, vil Vi give dem en ny hud for at de kan smage straffen. Allåh er Almægtig og Vis.« (4:56)

Ikke nok med, at ens hud skal brændes igennem, når det er overstået, får man en ny hud, så det hele kan starte forfra. Intet sted i Bibelen findes modviljen mod konkurrerende gu-

der stærkere udtrykt end i Ezekiels Bog, hvor det iøjnefaldende ord »møgguder« optræder ikke mindre end 39 gange, her for eksempel i forbindelse med utroskab: »Dette siger Gud Herren: Du blottede dit køn under dine blødninger og horede med dine elskere og med dine afskyelige møgguder, ligesom du dræbte de sønner, du gav dem.« (Ezekiels Bog, 16:36)

Det er ikke altid, at volden er fysisk, som når der hugges med sværd og kastes med sten. Her er et særligt ubehageligt eksempel fra Bibelen:

»Derfor samler jeg nu alle dine elskere, som du brændte af begær efter, både dem, du elskede, og dem, du hadede. Jeg samler dem om dig alle vegne fra og blotter dit køn, så de kan se dig i al din nøgenhed.« (Ezekiels Bog, 16:37)

Det ligner til forveksling, hvad man i dag kalder hævnporno. Altså den usympatiske praksis at offentliggøre nøgenbilleder af nogen, man gerne vil genere. Med lidt ond vilje kan man altså finde opbakning til den form for hævn i Bibelen.

Hvilket nutidigt kulturprodukt Bibelen minder mest om? Den hyppige brug af sværd, konger, vold og sex peger kun i én retning: Bibelen er en tidlig udgave af *Game of Thrones*. Til sam-

menligning er Koranen meget mere afdæmpet, minder måske mere om *Matador*, for nu at blive i tv-serierne. Ligheden opstår blandt andet, fordi Koranen også rummer vejledning i økonomiske forhold, herunder udlån af penge, hvilket som bekendt er netop det, der starter *Matador*-serien. Hvis man har brug for mere rådgivning i pengesager, end Koranen kan levere, kan hjemmesiden islamsvar.dk anbefales. Her kan man for eksempel få afklaret, om det er okay for Gud, at man leaser en bil.

ET SPØRGSMÅL OM FORTOLKNING

Indtil videre har vi kun set på forskellene mellem Bibelen og Koranen. Hvad med lighederne? De er sværere at finde statistisk, så vi får brug for lidt mere baggrundsviden. Helt grundlæggende: De to bøger handler om det samme, nemlig om Guds ord. Koranen er, ifølge islam, blot en mere korrekt udlægning af det samme stof som i Bibelen: Gud besluttede, at kristendommen havde brug for en opstramning og valgte Muhammed til at formidle den nye, let redigerede version. Derfor er det ikke overraskende, at Bibelen og Koranen trods alle deres forskelligheder også ligner hinanden.

I det omfang, islam er skyldig i den hyppige kritik af at være streng, voldelig, rigid og fuld af påbud, så ligger fejlen ikke i teksten selv, men i, hvordan religionen udleveres.

Man kommer ikke uden om, at begge tekster fremstår noget antikverede. Leder man efter et godt råd til, hvordan man vælger en uddannelse, en partner, starter en virksomhed eller begår sig på sociale medier, skal man både være parat til virkelig at læse indenad og til at sortere nogle oplagt dårlige råd fra. Som for eksempel dem, der opfordrer til stening. På den anden side er det heller ikke umuligt at finde brugbare betragtninger i begge bøger. Her er for eksempel et godt råd fra Koranen, hvis man skulle være i tvivl om, hvorvidt man bør føle sig forpligtet af skrifterne: »Der er ingen tvang i religionen.« (2:256)

Den typiske anbefaling i mainstreamkristendom er at se teksterne i Bibelen som guddommeligt inspirerede, ikke bogstavelige regler. Islam anbefaler typisk en mere tekstnær læsning. Virker teksterne i Bibelen og Koranen guddommeligt inspirerede? Måske giver det mere mening at spørge: Kunne man forestille sig, at Bibelen og Koranen var skrevet uden guddommelig inspiration? Svaret er helt klart ja. Det er svært at se, hvorfor teksterne ikke skulle kunne være forfattet af datidens mennesker uden guddommelig hjælp. Der er ingen forvarsler om fremtidige verdenskrige, ingen antydninger af folkeslag på den anden side af jordkloden, ikke et lille tip om bakterier, tyngdekraft, elektricitet, radioaktivitet eller andre naturvidenskabelige fænomener. Der er masser af mænd, kvinder, kvæg, konflikter, sult, sygdom, sex, vold og konkurrerende møggunder. Kort sagt hverdagslivet på den tid.

Så hvad er svaret på det betændte spørgsmål; tyder en kvantitativ læsning på, at islam er mere voldelig end kristendom? Det giver sig selv, at man ikke kan finde ind til de respektive religioners sande natur (hvis en sådan findes) alene ved at analysere de to bøger statistisk. Men indholdet i skrifterne er trods alt en brik i puslespillet. Og den brik viser, at Koranen rummer mindre vold end Bibelen. Især det Gamle Testamente (som udgør 80 procent af Bibelen) er langt mere voldelig, mere ekstrem og strengere i sin retorik.

Man kan sige, at i det omfang, islam er skyldig i den hyppige kritik af at være streng, voldelig, rigid og fuld af påbud, så ligger fejlen ikke i teksten selv, men i, hvordan religionen udleveres. Og hvordan folk praktiserer deres religion, har ændret sig mange gange og vil fortsat gøre det. Heldigvis.

SIMPLIFICERING ■ I dag kender vi alle den røde og den grønne kurve. Den slags forenklede grafer kan være nyttige, men også misvisende.

Knæk kurven

KRISTIAN HVIDTFELT NIELSEN

Lektor i videnskabsformidling ved Aarhus Universitet

KOMMENTAR

To kurver har formidlet det mest slagkraftige budskab i coronakrisen: Den røde og den grønne kurve over smittespredning, som sundhedsminister Magnus Heunicke havde i hånden på pressemødet den 11. marts, hvor Danmark blev lukket ned. Den røde kurve repræsenterede det »forbudte« scenarie, hvor smitten bredte sig uhæmmet i befolkningen. Den grønne kurve viste en acceptabel og håndterbar smittespredning som følge af en markant inddæmningsstrategi, som vi nu alle kender alt for godt. En stiplede linje med markering af sundhedsvæsenets normale kapacitet indikerede, hvad der var på spil, hvis ikke hele samfundet bidrog til at gøre den grønne kurve til virkelighed.

Bag de to kurver ligger mere komplicerede epidemiologiske modeller, som simulerer smittespredningen i befolkningen. Kurverne er ikke bare effektiv videnskabsformidling, men også direkte handlingsanvisende i deres enkle æstetik: Den røde farve indikerer stop, den grønne farve gå. Rød symboliserer i denne sammenhæng død og ødelæggelse, grøn håb og sundhed.

Den slags visuelle formidling kan være effektiv, men den kan også have en slagside. Kurver og grafer er ikke altid nemme at aflæse, og de udviser ofte nuancer i de bagvedliggende tal. I værste fald misrepræsenterer de tallene. Dertil kommer, at æstetikken kan være misvisende for nogle. Rød og grøn giver måske god mening for de fleste danskere, men de to farver har ikke samme betydning for alle, og der er mange andre tilsvarende kurver i omløb med helt andre farver og æstetiske konnotationer. Fælles for alle kurver er, at de skjuler lige så meget, som de viser. Blandt andet er det ikke altid helt klart, hvor de kommer fra.

DA DEN RØDE OG DEN GRØNNE KURVE gjorde deres indtog i den danske bevidsthed, var det stadig relativt tidligt i coronakrisen. Ideen til den grafiske fremstilling var opstået den 27. februar, hvor *The Economist* i en artikel om situationen i Italien advarede mod den globale fare forbundet med COVID-19. Artiklen var ledsaget af en graf med to kurver – en blå og en gul – lavet af Rosamund Pearce, bladets journalist med ekspertise i datavisualisering. Kurverne repræsenterede de to kendte scenarier for epidemien, én stejl kurve uden og én flad kurve med foranstaltninger, men der var der ingen markering af sundhedssystemets maksimale kapacitet med en vandret linje. Pearce havde farvet den stejle kurve blå og den flade gul.

The Economists to kurver var inspireret af tilsvarende kurver fra en rapport om influenzapandemier udgivet af det amerikanske Centers for Disease Control and Prevention (CDC) tilbage i 2007. Pearce ændrede dog en smule på kurvernes udseende. Den høje, stejle kurve i The Economists version var gjort mindre, og den flade kurve havde fået tilføjet en lille »udfladning« af kurveforløbet efter toppen på kurven. Disse to ekstra elementer optræder også på de danske røde og grønne kurver. Ligesom The Economists kurver har de to danske kurver, som sundhedsministeren viste frem den 11. marts, et udpræget »håndholdt« udseende sammenlignet med computergenererede kurver som CDCs.

Den vandrette, stiplede linje blev tilføjet til figuren allerede samme aften, som *The Economist* udgav sin artikel på nettet. Her sad Drew Harris, en selvstændig

Magnus Heunickes udgave af den populære illustration. Foto: Liselotte Sabroe/Scanpix

amerikansk sundhedskonsulent, i lufthavnen i Portland og ventede. Fra sit arbejde med undervisning af sundhedspersonale var han klar over, at grafikken skulle være så let at forstå som muligt og give så klare anvisninger som muligt. Derfor markerede han en linje, der skulle vise et vilkårligt sundhedssystemets maksimale kapacitet. Det var for »at gøre det klart, hvad der var på spil«, som han senere forklarede det til *The New York Times*.

Drews graf gik viralt på nettet. Den inspirerede blandt andet Siouxsie Wiles, en britisk videnskabsformidler bosat i New Zealand, og tegneren Toby Morris til at lave en ny animeret version, hvor den stejle kurve langsomt glider over i den flade.

Den 9. marts udgav det anerkendte medicinske tidsskrift *The Lancet* udgav en artikel om, hvordan landene kunne afbøde epidemien gennem karantæne, social distancering og isolation af smittede. *The Lancet*-artiklen havde en computergenereret graf med en rød og grøn kurve som den danske version, men også en blå kurve, der faldt hurtigere end den grønne, men til gengæld steg igen efter noget tid og dermed viste epidemien anden bølge.

PÅ NUVÆRENDE TIDSPUNKT findes der et utal af grafer, der illustrerer COVID-19-epidemien, med kurver i alle mulige farver og med mange forskellige forløb. Nogle grafer har en vandret stiplede linje, andre ikke. På nogle grafer ligger den flade kurve under den stiplede linje, på andre går selv den flade kurve op over sundhedssystemets maksimale kapacitet. På enkelte grafer er den stiplede linje ikke helt vandret, men svagt stigende for at angive, at sundhedssystemets kapacitet ikke nødvendigvis er en fast størrelse gennem hele epidemien. Stort set ingen grafer angiver værdier på akserne, hvilket betyder, at der er en høj grad af vilkårlighed i kurvernes udseende, ligesom også angivelsen af sundhedssystemets maksimale kapacitet er det.

Den røde og den grønne kurve sendte et klart signal til befolkningen, da Danmark lukkede ned, og statsministeren sagde, at vi skulle holde sammen ved at holde afstand.

Ved nærmere eftersyn giver de to kurver dog også anledning til en række spørgsmål og potentielt til misforståelser. Hvem er afsenderen? Sundhedsministeren, *The Economist*, CDC eller Drew Harris? Hvorfor er den røde ikke stejlere og den grønne kurve ikke fladere og længere? Hvad er sundhedssystemets maksimale kapacitet egentlig under en epidemi?

Spørgsmål som disse bliver ikke besvaret i forhold til den konkrete krise, men de viser, at der er behov for mere viden om, hvordan ekspertise blive formidlet visuelt, og hvordan billeder, grafer og kurver bliver opfattet, brugt og måske misbrugt.